

מעילה ב. (תחילת המסכת) עד ג. (ש 3 מהסוף)

ביאורי מושגים
פיגול – קרבן שבמהלך אחת מארבע העבודות החשובות (שחיטה, קבלה, הולכה וזריקה) חשב העובד לבצע את העבודות הבאות של הקרבן מחוץ לזמן או למקום הראוי.
'מרצה לפיגולו' – קרבן שנשחט במחשבת פיגול אין להמשיך בהקרבתו. אם בכל זאת זרקו את דמו זריקת הדם 'מכשירה' את הקרבן להיות קרבן מפוגל.
(קרבן שנשחט במחשבת פיגול לא מוגדר כפיגול עד שלא יתבצעו בו ארבע העבודות הקריטיות)
חטאות המתות – חטאות שלא יכולות ליקרב לא נפדות (גם אם נפל בהם מום). לכן מכניסים אותם למקום סגור ומרעיבים אותן למוות.

משנה

הפקעה מידי מעילה:

1. אם הפסול היה אחרי שהבהמה הותרה לכהנים – אין מעילה, דוגמאות: לנה, נטמאה, יצאה ממקומה.

2. אם הפסול היה מבלי שהבהמה הותרה לכהנים – יש מעילה. דוגמאות: שחט או קיבל (קדשי קודשים) בדרום, שחט או קיבל בלילה, פיגל חוץ למקומו או חוץ לזמנו, קיבלו או זרקו כהנים פסולים את דמה.

ככל שהפסול יותר חריף כך סביר יותר שאין בו מעילה,

בכל מקרה מהמקרים המובאים במשנה יש פסול ייחודי. ולכן יש חידוש בכך שיש בו מעילה.

קרבן שנשחט בלילה ועלה על המזבח: ר' יהודה – ירד! ר' שמעון – לא ירד.

מה סובר ר"ש בנוגע לקדשי קודשים שנעשו בדרום ועלו על המזבח?

רבה: כאן ר"ש מודה שירדו

רב יוסף: גם כאן סובר ר"ש שלא ירדו

קרבן שנפסל בפסול שגם אם יעלה על המזבח ירד - אין בו מעילה.

לכן רבה סובר שבמקרה שבו שחט/קיבל בדרום יש מעילה רק מדרבנן

הנחתו של רבה מבוססת על קביעתו של ר' יוחנן:

עולא בשם ר' יוחנן: 'קדשים שמתו יצאו מהתורה מידי מעילה' – משמע שמדרבנן יש בהם מעילה.

נפ"מ בין מעילה מהתורה למעילה מדרבנן: חיוב חומש

גזרת ה'מעילה מדרבנן' קיימת רק במקום שבו חוששים שאנשים יהנו בבהמה.

בחטאות המתות (עיין ביאור מושגים) אין חשש כזה ולכן אין מעילה גם מדרבנן.

שיטתו של רבה נדחתה

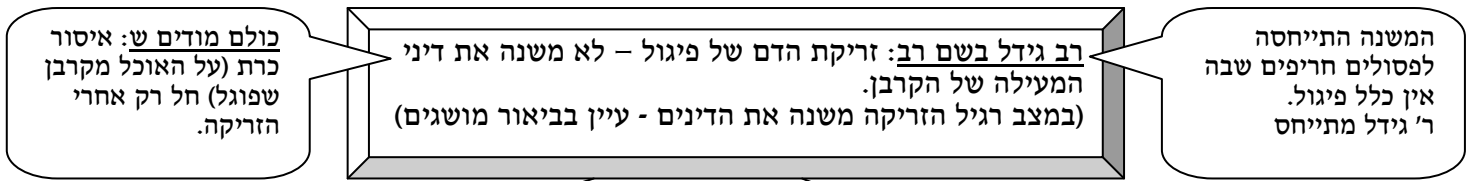
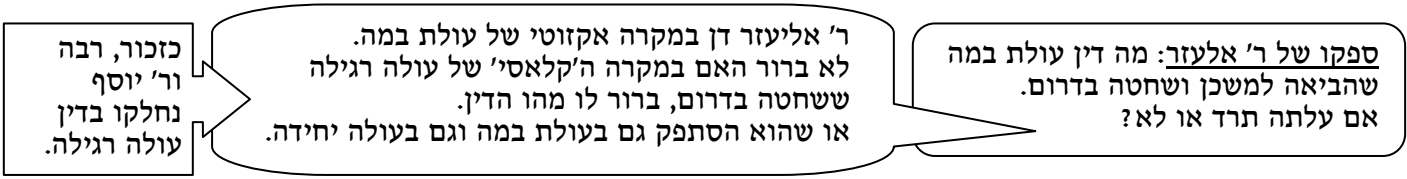
הדחיה (מבוססת על צירוף של צמשניות!):
 1. **משנה א'**: קרבן עוף שמלקו שלא במקומו – לא מטמא בגדים בבית הבליעה,

2. **משנה ב'**: כל מה שלא מטמא בגדים – פסולו היה בקודש,

3. **משנה ג'**: כל שהיה פסולו בקודש – אם עלה לא ירד!!!

מכאן שקרבן עוף (וכנ"ל גם קרבן בהמה שנעשה חוץ למקומו אם עלה לא ירד!)

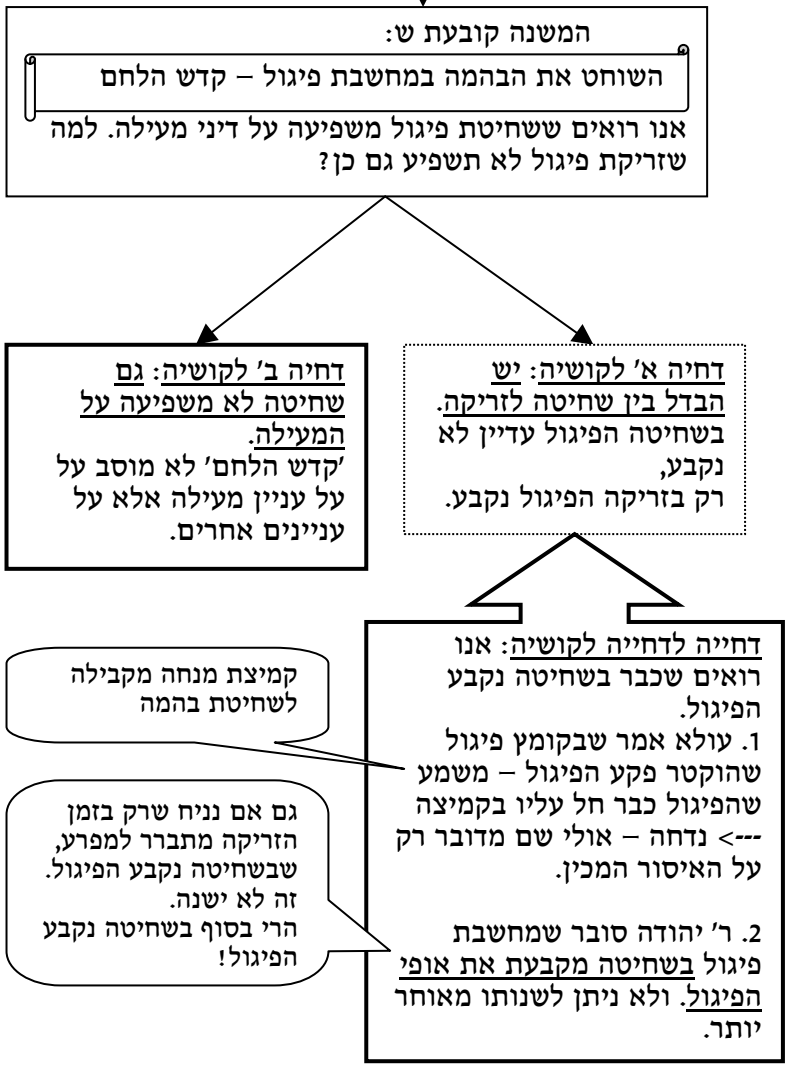
מעילה ג. (ש3 מהסוף) עד ד: (ש10 מהסוף)

הסיוע לרב גידל

הקושיה על רב גידל

ביאורי מושגים

דיני מעילה בקרבנות –

לפני זריקת הדם - בקדשי קדשים - מועלים בכל הקרבן, בקדשים קלים - לא מועלים בכלום,
אחרי זריקת הדם - גם קדשי קדשים וגם בקדשים קלים - מועלים באימורים ולא מועלים
בשאר הקרבן.

נמצא שזריקת הדם מקילה את המצב בקדשי קדשים ומחמירה אותו בקדשים קלים!
עבודה במנחות - העבודות במנחות הן קמיצה (המקבילה לשחיטת בהמה), נתינה בכלי
(המקבילה לקבלת דם הבהמה), הולכה (המקבילה להולכה) והקטרה (המקבילה לזריקה).

מעילה ד: (ש10 מהסוף) עד ה: (ש5 מהסוף)

ביאורי מושגים

פסול מהו שיעשה שיריים – הגמרא דנה בשאלה האם זריקת פסול פוסלת את כל הדם (עושה שיירים) או רק את הדם שנזרק.
 למסקנה מסיק ר' יוחנן שרק אם הזריקה היתה משמעותית (כמו בפיגול או בזריקת טמא שלא פסול לחלוטין) אז כל הדם נפסל. אחרת רק הדם שנזרק נפסל.
 הראב"ד פוסק שדין זה תקף רק אם זרק. פסול שקיבל דם ולא זרק לא פוסל את השיירים וניתן לקבל עוד דם.

ציטוט מהמשנה

ר' יהושע:

1. כשהבשר הותר לכהנים ורק אז נפסל – אין מעילה,

2. כשהבשר היה אסור כל הזמן לכהנים – יש מעילה.

שאלת בר פדא: על איזה היתר דיבר ר' יהושע:

א. היתר שחיטה - הקרבן נשחט כראוי,

ב. היתר זריקה – הקרבן היה מוכן לזריקה,

ג. היתר אכילה – הקרבן היה מותר באכילה.

תשובת בר פדא - דבר זה שנוי במח' אמוראים:

חזקיה: מדובר בהיתר שחיטה

ר' יוחנן: מדובר בהיתר אכילה

הוכחות בעניין הגדרת ההיתר לכהנים ודחייתם:

נדחה: מדובר כשהיתה זריקה כשרה והלינה היתה בבשר. לכן היתר אכילה שנינו

המשנה שלנו קובעת: 'לן' - היה היתר לכהנים

אם מדובר על לינת הדם אזי היתה קבלה כשרה ולא היתה זריקה – מכאן שההיתר לכהנים הינו היתר זריקה.

נדחה: גם בקיבלו כשרים וזרקו פסולים אין היתר. כיוון שאנו צריכים שיהיה היתר אכילה.

המשנה קובעת ש:

קיבלו פסולים וזרקו - לא היה היתר לכהנים

משמע שאם קיבלו כשרים וזרקו פסולים היה היתר – ומכאן שהיתר זריקה שנינו.

אם כן, למה שנו דווקא קיבלו פסולים וזרקו?

ר' יוסף: לאו בדוקא (ר"י מוכיח זאת ממשנה בנוגע לדם חטאת),
 ר' אסי: לחדש שזריקת דם פסולה פוסלת את כל הדם (ולא ניתן לקבל דם נוסף מהבהמה ולזרוק אותו)

ר"ל ור' יוחנן דנו גם כן בשאלה האם זריקה פסולה פוסלת את כל הדם:

מסקנתם היתה שרק זריקת פיגול פוסלת את כל הדם

הגמרא טוענת שגם בטמא הם יטענו שהזריקה פוסלת הכל

מעילה ה: (ש 5 מהסוף) עד ו: (ש 4 מהסוף)

ביאורי מושגים
אימורים – חלקי הקרבן המוקרבים על המזבח.
ברוב הקרבנות - מדובר רק בחלבים: 1. החלב המכסה את המעיים,
 2. החלב שעל שרירי המתניים,
 3. החלב שעל הכליות והכליות,
 4. יותרת הכבד. (בכבשה מקטירים גם את האליה – הזנב)
בעולה - מדובר בכל חלקי הבשר למעט העור שמופשט,

ישנם 3 אפשרויות להבנת המונח 'היתר לכהנים':
 1. היתר שחיטה – הבהמה נשחטה כראוי,
 2. היתר זריקה – הדם היה ראוי לזריקה,
 3. היתר אכילה – הדם נזרק והבשר הותר באכילה.

המשך ההוכחות בעניין הגדרת
 ההיתר לכהנים ודחייתם

נדחה: החידוש של הברייתא הוא על מקרה שזרק בפיגול.
 החידוש הוא שהזריקה לא מוציאה את הבשר מידי מעילה. (בניגוד לזריקה כשרה) – כשיטת רב גידל בדפים

הברייתא קובעת: **הפיגול מועלים בו לעולם**
 הברייתא מחדשת שאם פיגל בקבלה יש מעילה, משמע שאם קיבל בכשרות – אין מעילה – ומכאן שהיתר זריקה

3

נדחה: החידוש של הברייתא הוא על מקרה שקיבל בפיגול.
 בהמשך הברייתא מתייחסת לקדשי קדשים וזה כיוון שהיא מניחה – בניגוד לרב גידל – שבקדשים קלים זריקת פיגול לא גורמת למעילה באימורים למרות שבקדשי קדשים הזריקה משנה את דים

הברייתא קובעת: **הפיגול בקדשי קדשים מועלים בו לעולם**
 הברייתא מחדשת שאם פיגל בזריקה יש מעילה, משמע שאם פיגל בקבלה – אין מעילה – ומכאן שהיתר אכילה

6
 החלפנו את הסדר!

נדחה: כשהברייתא אמרה 'לפני זריקה' היא התכוונה לפוטנציאל של זריקה
 מדובר כשהקבלה היתה סמוך לשקיעה ולכן לא היה זמן אפשרי לזריקה. לכן ייתכן שמדובר בהיתר זריקה. (היתר זריקה משמעותו שהיה פוטנציאל של זריקה)

הברייתא קובעת ש: **בשר שנותר לפני זריקה – מועלין בו, בשר שנותר אחרי הזריקה – אין מועלין בו**
 אנו רואים שכדי להפקיע מעילה יש צורך דווקא בהיתר אכילה (רגעי). מכאן שהיתר אכילה שנינו!

4

נדחה: כשהברייתא אמרה 'לפני זריקה' היא התכוונה לפוטנציאל של זריקה

הברייתא קובעת ש: **קרבן שפוגל לפני זריקה – מועלין בו, קרבן שפוגל אחרי הזריקה – אין מועלין בו**
 אנו רואים שכדי להפקיע מעילה יש צורך דווקא בהיתר אכילה (רגעי). מכאן שהיתר אכילה שנינו!

5

משנה

השלכות זריקת הדם בקרבן כשר:

1. מפקיע מבשר קדשי הקדשים את דין מעילה,
2. מחיל על אימורי קדשים קלים את דין מעילה,
3. מחיל איסור פיגול (האוכל מפיגול חייב כרת),
4. מחיל איסור נותר (האוכל מנותר חייב כרת)
5. מחיל איסור על טמא לאכול מהבשר (טמא האוכל קודש חייב כרת),

בקרבו שיצא ממקומו:

ר' אליעזר: זריקת הדם לא משפיעה על כלום,
 ר' עקיבא: זריקת הדם מ פיעה על חמשת הדברים.

הוכחת ר' עקיבא משתי חטאות שהופרשו על חטא אחד:

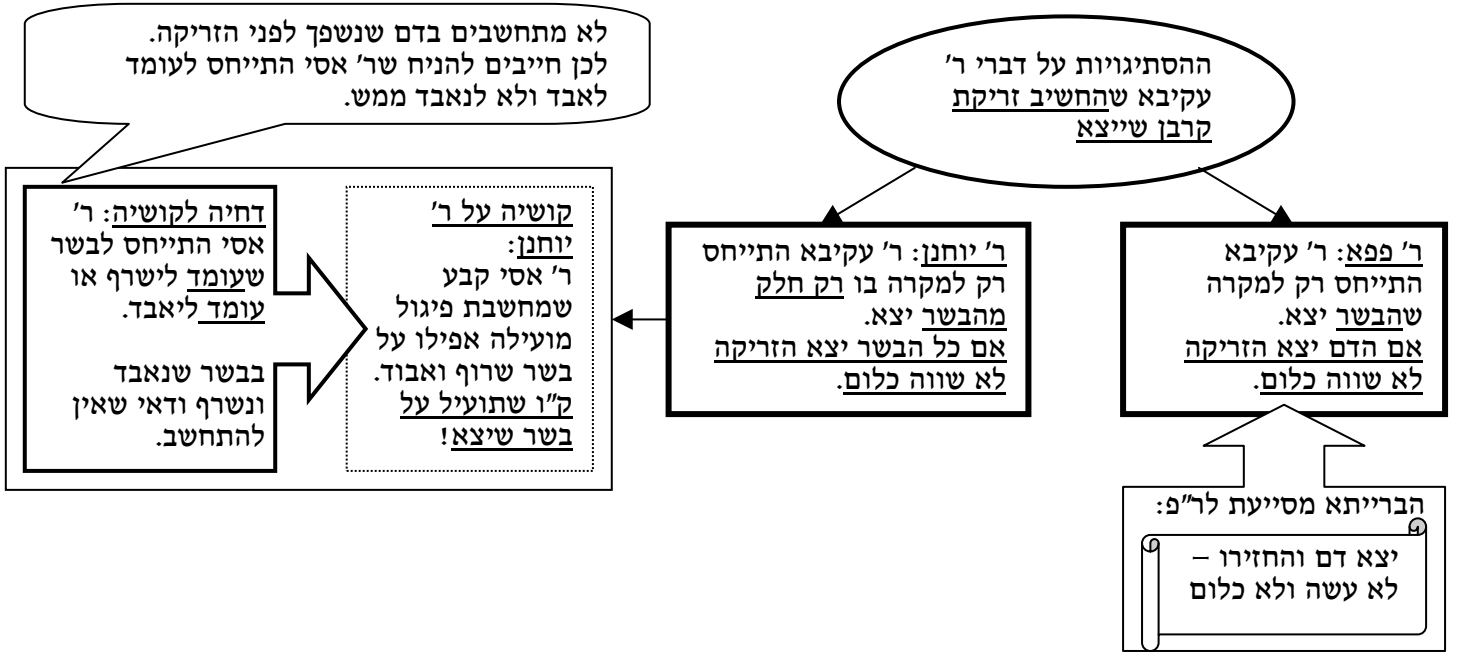
אדם שהפריש שתי חטאות ששניהן שחוטות -
 זריקת הדם של אחת החטאות - משפיעה על שתי
 מכאן שגם בבשר שיצא - זריקת הדם משפיעה עליו.

המשנה מחדשת שהמח' קיימת גם
 בשני המקרים הבאים:
 1. בהחלת מעילה על קדשים קלים,
 2. הפקעת מעילה מקדשי קדשים.

יותר קל להניח שזריקה פסולה
 יוצרת מעילה מלהניח שהיא
 מפקיעה אותה.
 לכן המשנה מתייחסת לשני
 המקרים.

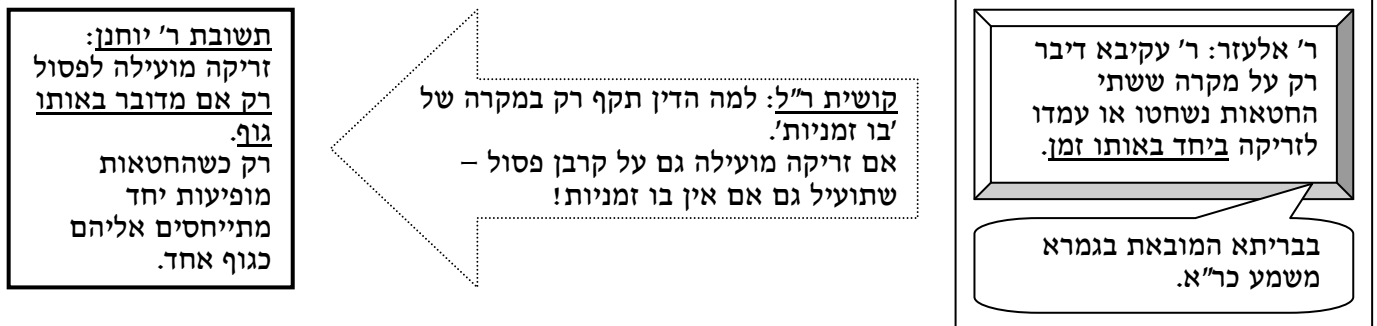
מעילה ו: (ש 4 מהסוף) עד ח. (סוף הפרק)

ביאורי מושגים
 אלל – גיד הצוואר – בניגוד לבשר אדם שכולו מטמא. בבשר בהמה שמתה שמטמאת מדין נבלה, טמאים רק החלקים הראויים לאכילה. האלל הינו חלק קשה ולכן אינו ראוי לאכילה ואיננו טמא.
עלו לא ירדו – המזבח מקדש אברים שנמצאים עליו. לכן חלק מהאברים הפסולים שעלו על המזבח התקדשו ואין להורידם.

ציטוט מהמשנה

ר"ע ביסס את שיטתו בעניין יוצא על דין הזורק דם חטאת שמועיל לחטאת השניה.

המשנה

בבשר אין לא מעילה ולא איסור כיוון שהוא ממון כהנים/בעלים.

המקרה היחיד שיש איסור בבשר (למרות שאין מעילה) הוא כאשר הבשר יצא לפני הזריקה.

תפקיד זריקת הדם:

1. להחיל דין כרת על האוכל מפיגול, נותר או טמא.
2. להפקיע דין מעילה מבשר קדשי קדשים,
3. להחיל דין מעילה על אימורי קדשים קלים.

לפני הזריקה:
בקדשי קדשים – מועלים בכל,
בקדשים קלים – לא מועלים בכלום.

מעילה ח. (תחילת הפרק) עד ט. (המשנה)

ביאורי מושגים

חטאת העוף – הקרבן היחידי ששום חלק מבשרו לא מגיע למזבח - כל בשר העוף הולך לכוהנים.

ייחוד נוסף של חטאת העוף הוא בכך שראשית מזים מדמו על החצי התחתון של המזבח (בניגוד לחטאת רגילה ולעולת העוף שדמם נעשה על החצי העליון, ובדומה לשאר הקרבנות הנעשים על החצי התחתון) אחר כך ממצים את יתר הדם על קיר המזבח (התחתון כמובן)

משנה

שלבי הקדושה של חטאת העוף:

הוקדשה – נוצר חיוב מעילה,

נמלקה – נוצרה התשתית לפסולים הבאים:

1. לינה,

2. אם נגעו בה טבול יום או מחוסר כיפורים,

הוזה דמה –

1. חייבים עליה אם היא פיגול, נותר או טמא,

2. הופקע דין מעילה.

מהמשנה משמע שטב"י ומח"כ אינם מטמאים אלא רק פוסלים.

שני ושלישי בקודש נחשבים **טמאים**, רביעי בקודש נחשב **פוסל**.

אמנם בבריתא מופיעה מח' תנאים בענין זה:

אבא שאול – טב"י עושה את הקודש שני, (מטמא) ר' מאיר – טב"י עושה את הקודש שלישי, (מטמא) חכמים – טב"י עושה את הקודש רביעי. (פוסל)

אבל גם אבא שאול וגם ר"מ מודים שמעיקר הדין טב"י עושה רק רביעי. המח' היא רק האם חכמים 'שידרגו' את הטב"י.

האמוראים נחלקו האם המשנה מדברת על 'הזאה' או על 'מיצוי'. מח' זו תלויה במח' על משמעות המיצוי.

אמנם במנחה כתוב 'הנותרת' ואנו מדייקים שזה בא לעכב אבל שם יש 'הנותרת' מיותר.

המח' תלויה בפרשנות הפסוק: 'והנשאר בדם ימזה... חטאת היא' **ראב"א**: החטאת תלויה במיצוי, **ר' הונא**: 'חטאת היא' מוסב על ההזאה.

האם המיצוי מעכב
רב הונא בשם רב: לא מעכב,
רב אדא בר אהבה בשם רב:

ככל הנראה מח' זו מקבילה למח' תנאים בדעת ר' ישמעאל.

מעילה ט. (המשנה) עד י. (המשנה)

ביאורי מושגים
 שתי מצוות נאמרו בדשן (האפר) שהצטבר על המזבח – תרומת הדשן והוצאת הדשן.
תרומת הדשן – מצותה בכל יום. הכהן היה לוקח במחתה מהגחלים שהתאכלו לחלוטין ונעשו דשן. את הגחלים היה מניח על רצפת העזרה בצידו של המזבח.
הוצאת הדשן – כאשר הצטבר האפר בתפוח שבראש המזבח הוציאו אותו מחוץ למחנה והניחוהו שם. (רמב"ם – היתה מתבצעת כל יום, רש"י – רק כשהצטבר האפר)
 ר' יוחנן ורב נחלקו בסוגייתנו מה מעמד הדשן בין תרומת הדשן להוצאתו.

משנה

שלושה שלבים בקדושת הקרבן:
שלב א': בו נוצר חיוב מעילה,

שלב ב': בו נוצרת התשתית לפסולים הבאים:
 1. לינה,
 2. אם נגעו בה טבול יום או מחוסר כיפורים,

שלב ג':
 1. נוצר חיוב כרת בפסולים הבאים: פיגול, נותר או טמא,
 2. מופקע דין מעילה מהחלקים המיועדים לכהנים.

הזמן בו חלים שלושת השלבים:
שלב א': הקדשת הקרבן,

שלב ב': בקרבנות מן החי: בשחיטה או במליקה,
בקרבנות מן הצומח: מנחה – מנתינתה בכלי, לחם – מהקרימה בתנור.

שלב ג': בקרבנות מן החי: בזריקה/מיצוי הדם,
בקרבנות מן הצומח: מנחה – הקטרת הקומץ,
 בלחם הפנים – הקטרת הבזיכים, (בזיכי הלבונה שהיו צמודים ללחם)

מה מעמד הדשן בין שלב התרומה לשלב ההוצאה:
 רב: אין מועלין בו, ר' יוחנן: מועלים בו

המשנה קבעה:

אם אפר או גחלת פקעו מעל המזבח לא יחזיר למזבח.

מהמשנה משמע שאם פקע בתוך המזבח – יחזיר.
 ר' יוחנן: כל דבר שפקע גם אפר יחזיר (כיוון שלא נעשית מצותו)
 רב: גחלת יחזיר, אפר לא יחזיר (כיוון שנעשית מצותו)

טעמו של רב: תרומת הדשן היא מצוותו של הדשן וכבר נעשית מצותו, טעמו של ר' יוחנן: גם הוצאת הדשן היא חלק מהמצוה. וההוכחה לכך היא העובדה שהמוציא חייב ללבוש חלק מבגדי הכהונה.

רבא: אימורים שהעלן כבר למזבח ובשר שנטמא - נעשית מצוותו, ולכן אין בהם דין מעילה

אמנם יש עוד לשורפם אבל אין זה מוגדר 'מצותן' אלא חובה שיש לעשות בהם.

בשר קדשי קדשים לפני זריקה, והאימורים של כל הקרבנות לאחר זריקה - מועלים בהם.

אם מעל בהם להיכן משלם את סכום המעילה:
 רב: לנדבת ציבור
 לוי: לדבר שכולו למזבח – קטורת.

גם רב וגם לוי הביאו ברייתות להם. המסייעות להם.

דין זה שהמעוות ילכו לים המלח קיים רק אם ידע לפני הכפרה והפריש אחרי הכפרה. אם נודע לו אחרי הכפרה – יפריש לנדבה כיוון שלא מפרישים מעות לאיבוד

בסעיף 5 משמע שגם דמי חטאת יפלו לנדבה. הגמרא מסבירה שסעיף 1. הוא כשיטת ר' שמעון, וסעיף 2. הוא כשיטת חכמים

חטאות מותרות:

1. כולם מודים שחטאות מותרות שנדחו ימותו.
2. חכמים ור"ש נחלקו על חטאות מותרות שלא נדחו – האם ימותו (ר"ש) או ירעו עד שיסתאבו ויפלו לנדבה (חכמים)

הברייתא הקובעת להיכן לשלם את המעילה

1. מעל בחטאתו ואשמו
שילם לפני הכפרה – יוסיף את כספי המעילה ויביא קרבן שמן יותר,
 שילם לאחר כפרה – בחטאת ילכו המעוות לים המלח, ובאשם יפלו לנדבה.

2. מעל באימורים לאחר זריקה – לנדבה (כשיטת רב)

3. כל קרבנות המזבח שמעל – ילכו לנדבה,

4. בדק הבית שמעל – ילכו לבדק הבית,

5. קרבנות ציבור שמעל – ילכו לקרבנות ציבור